

## ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації здобувача **Морозової Тетяни Тимофіївни** за темою:  
**«АРХІТЕКТУРНО-МІСТОБУДІВНІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ КОМПЛЕКСІВ БЛОКОВАНОЇ ЖИТЛОВОЇ ЗАБУДОВИ У МІСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ (НА ПРИКЛАДІ МІСТА ОДЕСА)»**,  
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 191 – Архітектура та містобудування, галузь знань 19 – Архітектура та містобудування

Публічна презентація дисертаційної роботи Морозової Тетяни Тимофіївни проведена на розширеному засіданні кафедри Містобудування Одеської державної академії будівництва та архітектури (протокол №11 від 15 квітня 2024 року).

**1. Актуальність обраної теми.** Тема дослідження є актуальною. Обґрунтовується тим, що глобальні процеси урбанізації та світові кризи активно впливають на розвиток та формування житлового середовища. Війна в Україні спричинила значні руйнування житлового фонду, що потребує його відновлення та розвитку. В умовах кризи та дефіциту ресурсів, виникає потреба в дослідженні та обґрунтуванні оптимальних моделей малоповерхової житлової забудови, які б відповідали суспільним потребам населення та враховували б сучасні екологічні та безпекові виклики. Сучасна практика архітектурно-містобудівної діяльності в Україні об'єктивно потребує впровадження удосконалених форм нової забудови населених пунктів як в умовах розвитку та реконструкції історичних поселень, так і повоєнної реабілітації порушених житлових територій, міських і сільських поселень. У зв'язку з цим, набувають актуальності дослідження таких методологічних аспектів: а) формування об'єктів блокованої житлової забудови в рамках обмежених вільних територій, в умовах реконструкції та вже сформованої інфраструктури міського середовища; б) будівництво на нових або порушених територіях в межах ОТГ (об'єднаних територіальних громад) у сільських місцевостях, які постраждали від військових дій та масштабного руйнування блокованої малоповерхової житлової забудови; в) збереження природно-ландшафтних ресурсів та функціональних зв'язків в екологічно збалансованій структурі "міське середовище - комплекси різних типів блокованої житлової забудови"; г) організація безпечної пішохідно-транспортної системи, "пішохід - рухомий спорт - автотранспорт" та мережі малих об'єктів соціокультурного обслуговування у межах комплексу блокованої житлової забудови; д) сприяння розвитку біт-підходів до проектування, креативності, енергоефективності та високих технологій в архітектурі та дизайні інноваційних комплексів блокованої житлової забудови.

**2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.** Напрямок наукових досліджень узгоджується з основними засадами науково-технічному напрямку міждержавноурядового документу "Керівні принципи сталого просторового розвитку Європейського континенту" (СЕМАТ), 2007 р.;

з “Стратегією економічного та соціального розвитку Одеської області до 2020 року”; з стратегією України на період до 2035 р. “Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність (2017 р).

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до чинних законодавчих та нормативних актів, що регламентують діяльність у сфері архітектури та містобудування: Законів України «Про архітектурну діяльність» (1999 р.); «Про затвердження Загальнодержавної програми збереження та використання об'єктів культурної спадщини» (2010 р.); Указу Президента України «Про пріоритетні завдання у сфері містобудування» (1997 р.); ДБН Б.2.2-12-19 “Планування і забудова територій”.

Дисертаційна робота пов'язана з реалізацією «Комплексної схеми планування території курортно-оздоровчого та рекреаційного значення Одеської області» (ДП Український державний науково-дослідний інститут проектування міст «ДІПРОМІСТО» імені Ю. М. Білоконя, 2006 р.); «Генерального плану Одеси» (ДП Український державний науково-дослідний інститут проектування міст «ДІПРОМІСТО» імені Ю.М. Білоконя, 2015 р.); «Плану зонування території (зонінгу) м. Одеси» (ТОВ Інститут Харківпроект, 2016 р.); з науковими дослідженнями кафедри містобудування Архітектурно-художнього інституту Одеської державної академії будівництва і архітектури «Містобудівний аналіз промислової інфраструктури міста або промислового центру» (метод. вказівки, 2017 р.).

### **3. Наукова новизна одержаних результатів полягає в наступному:**

**Вперше** - науково обґрунтовано нове поняття: "комплекс блокованої житлової забудови" – це планувальна одиниця (міста, селища) або автономне містобудівне утворення з самодостатньою системою соціокультурного обслуговування пішохідно-транспортних зв'язків та об'єктів ландшафтної архітектури; запропоновано класифікацію житлових будинків для блокованої забудови (одноповерхові, двоповерхові котеджі, вілли тощо) та класифікацію квартир (стандартні, апартаменти, мікроквартири тощо), у тому числі за формою плану, поверховістю, орієнтацією тощо; сформульовано основні принципи архітектурно-планувальної організації комплексів блокованої житлової забудови (автономності, полі центричності, модульності тощо) та розроблено планувальні моделі комплексів різних типів, а також рекомендації щодо визначення їх територіальних параметрів.

**Удосконалено** - метод експертної оцінки громадської думки користувачів житла у малоповерховій блокованій забудові засобами "глибинного інтерв'ю", яке дає відповіді на запити громадян (надійна безпека, комфортні умови проживання, наявність соціокультурної інфраструктури тощо); типологію планувальних одиниць блокованої житлової забудови (комплекс, група будинків, житловий будинок, блок-квартира) з урахуванням їх архітектурно-містобудівних характеристик та існуючої міської забудови.

**Отримали подальший розвиток** – концептуальні засади здійснення нового житлового будівництва у екстремальних умовах існуючої ситуації із застосуванням інноваційних технологій; методичні підходи до реновації

існуючих житлових утворень засобами формування комплексів блокованої малоповерхової забудови (на прикладі житлового району Слобідка, м. Одеса).

**4. Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності** сумнівів не викликає. Достовірність основних наукових положень та отриманих результатів у дисертації забезпечена коректністю, застосуванням програмного забезпечення, впровадженням та апробацією результатів теоретичних досліджень.

**5. Практичне значення дослідження.** Теоретичні положення дисертаційного дослідження (типологія, планувальні принципи та моделі, архітектурно-композиційні прийоми) можуть бути використані у науковій, практичній та освітній діяльності; прикладні результати (метод експертної оцінки, кількісні показники) можуть бути застосовані при розробленні проектно-планувальної документації об'єктів блокованої житлової забудови та у навчальному процесі. Основні результати дисертаційного дослідження впроваджено автором при розробленні проекту "Реновація блокованої житлової забудови в районі Слобідка, м. Одеса".

**6. Апробація результатів дисертації.** Основні теоретичні положення та практичні результати дисертації пройшли апробацію (доповідались і отримали позитивну оцінку). Повнота викладання результатів у опублікованих 7 наукових робіт з них 3 – одноосібних, в яких в повній мірі розкрито основні результати проведеного дослідження. Серед опублікованих робіт слід відмітити 4 статей у фахових виданнях України. Кількість та якість здійснених наукових публікацій відповідає вимогам п. 8 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

#### **7. Публікації результатів дисертації.**

*Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації*

1) Морозова Т. Т., Крижантовська О. А., Румілець Т. С., Історичні передумови формування високощільної малоповерхової житлової забудови. *Збірник наукових праць. Регіональні проблеми архітектури та містобудування*. 2020. Вип. 14. С. 136-142 <https://doi.org/10.31650/2707-403X-2020-14-136-142>

2) Morozova T.T. Typology and influence of crisis periods on the development of residential buildings in modern cities. *Сучасне будівництво та архітектура*. 2023. № 6. Р. 35-43. <https://doi.org/10.31650/2786-6696-2023-6-35-43>

3) Morozova T.T. Structural features of residential buildings in modern Ukrainian cities, based on the example of Odesa city. *Сучасне будівництво та архітектура*. 2024. № 7. Р. 49-57 <https://doi.org/10.31650/2786-6696-2024-7-49-57>

4) Морозова Т. Т. Особливості та проблеми високощільної житлової забудови в сучасній Україні на прикладі міста Одеса. *Наукові проблеми архітектури та містобудування*. 2024. Вип. 2. С. 89-98. <https://doi.org/10.31650/2786-7749-2024-2-89-98>

*Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації*

5) Морозова Т.Т. Дослідження типології кризових періодів для сучасних міст. *Сучасні проблеми містобудування. Перспективи та пріоритети*

розвитку: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Луцьк: ЛНТУ, 2023. С. 23-25.

б) Морозова Т.Т. Структура житлової забудови в сучасних українських містах на прикладі м. Одеса. *Сучасні проблеми містобудування. Перспективи та пріоритети розвитку*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Луцьк: ЛНТУ, 2023. С. 143-145.

7) Морозова Т.Т. Основні принципи тенденції в розвитку високощільної житлової забудови під час післявоєнного відновленні країни. *Актуальні проблеми енергоресурсозбереження та екології*: збірник тез доповідей V Міжнародної науково-технічної конференції. Одеса: ОДАБА, 2023. С. 132-134.

**8. Особистий внесок здобувача** полягає у проведенні досліджень теоретичних аспектів та зарубіжного і вітчизняного досвіду застосування принципів, методів і прийомів архітектурно-містобудівні принципи формування комплексів блокованої житлової забудови у міському середовищі (на прикладі міста Одеси), проаналізовані приклади малоповерхових міських будинків різних часів та країн. Виявлено основні приклади використання високощільної житлової забудови у містах в різні періоди історії архітектури (від Стародавнього Єгипту до наших часів). Розроблена хронологічна схема історії формування малоповерхової високощільної житлової забудови як типу міського житла. Узагальнено та систематизовано науково-теоретичні дослідження, вітчизняну та зарубіжну практику (США, Японія, Австралія, Франція), що стосуються різних аспектів житлового будівництва. Вивчення зарубіжного досвіду (Європи, США, Єгипту) дозволило визначити історичні прототипи об'єктів блокованої житлової забудови (блоковані “житлово-торгівельні” будівлі; робітниче житло “rowhouse”, міське житло “townhouse”) на нинішньому етапі розвитку житлового будівництва існують такі поняття, як житло “елітне”, “бізнес класу”, “соціальне” тощо. Сформульовано вперше поняття - науково обґрунтовано нове поняття: "комплекс блокованої житлової забудови" – це планувальна одиниця (міста, селища) або автономне містобудівне утворення з самодостатньою системою соціокультурного обслуговування пішохідно-транспортних зв'язків та об'єктів ландшафтної архітектури; запропоновано класифікацію житлових будинків для блокованої забудови (одноповерхові, двоповерхові котеджі, вілли тощо) та класифікацію квартир (стандартні, апартаменти, мікроквартири тощо), у тому числі за формою плану, поверховістю, орієнтацією тощо; сформульовано основні принципи архітектурно-планувальної організації комплексів блокованої житлової забудови (автономності, поліцентричності, модульності тощо) та розроблено планувальні моделі комплексів різних типів, а також рекомендації щодо визначення їх територіальних параметрів.

### **ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК**

Дисертація Морозової Тетяни Тимофіївни «Архітектурно-містобудівні принципи формування комплексів блокованої житлової забудови у міському середовищі (на прикладі міста Одеси)» є завершеною науковою працею, яка написана грамотною технічною мовою із дотриманням єдиного стилю та логічної послідовності, в якій отримано нові обґрунтовані результати.

Дисертаційну роботу виконано на достатньо високому рівні, її результати мають наукову новизну і практичну цінність. Основні положення дисертаційної роботи опубліковані в чотирьох наукових виданнях (серед яких одна стаття у співавторстві), включених МОН України до переліку наукових фахових виданнях, а також оприлюднювались на трьох науково-практичних конференціях. Кількість та якість публікацій відповідає вимогам п. 8 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44.

Дисертація є результатом науково-дослідної роботи, що характеризується належним науково-методичним рівнем її виконання та проведеного аналізу. За структурою, змістом, загальним обсягом та кількістю наукових публікацій здобувача дисертація відповідає вимогам, що висуваються Міністерством освіти і науки України для отримання ступеня доктора філософії.

Дисертаційна робота представлена на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 191 – Архітектура та містобудування за своїм науковим рівнем та практичною цінністю, змістом та оформленням повністю відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.


Здобувачем під час дослідження дотримано вимоги академічної доброчесності. За змістом дисертаційна робота, її науково-прикладні результати та висновки відповідають галузі знань 19 – Архітектура та будівництво за спеціальністю 191 – Архітектура та містобудування.

Дисертаційну роботу Морозової Тетяни Тимофіївни на тему: «Архітектурно-містобудівні принципи формування комплексів блокованої житлової забудови у міському середовищі (на прикладі міста Одеси)», подану на здобуття наукового ступеню доктора філософії, рекомендовано до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Головуюча на засіданні,  
в.о. завідувача кафедрою Містобудування,  
доцент, кандидат архітектури

 С.С. СТОРОЖУК

Секретар кафедри Містобудування,  
ст. викладач

 А.А. ІНЯКІНА

Дата отримання висновку 22 квітня 2024 р.

